

1. Vlak odtozhni graben mora toliko na dol biti ali vifiti, de voda po njem bres postanka odtezhe. Na deset do petnajst zhevljov dolgofti se mora graben nar menj pol pavza nishati. Ker se storiti more, naj graben po vsakih deset zhevljov dolgofti po eden do dva pavza pada; ako bi bil graben zhes to nadol, bi voda po njem prevezh derla; ko bi tadaj svet toliko vifil, se morajo pa odtozhni grabni na krivino skopati.

2. Širokft in globokft grabnov naj bo po vodi, ktera je sa odtozhiti.

3. Grabni morajo sverh dvojno shirjavo po njih globokfti imeti.

4. S grabnov smetána perft stran pobrati, de nasaj va-nje ne slese.

5. Sakrite grabne delati fizer vezh persade-ne, kakor delo odkritih, pa v dveh letih se bo persadevanje obilno povernilo. Sakrite grabne po breshinah ne nadol ravnati, ampak jih prek brega tako speljavati, de prevezh ne vifijo.

6. Tudi naj ne bodo dalji od dve fto do tri fto zhevljov, ker bi se fizer samafhili. Njih globokft naj bo od dva do tri zhevlje, shirokft v dnú pa od fheft do ofem pavzov.

7. Škriti odtoki morajo v odkrite grabne, pa ne krishama speljani biti.

8. Škrite grabne s debelim kamnjam tako saftaviti, de se bo voda mogla po njih zediti. Šhe bolj je va-nje ploshe v kose postaviti, de je pod njimi proftor sa odtok.

Hjer imajo dofti zegla, naj poveseje na dno poloshéne ploshe shlebnatiga zegla ali korze, po teh naj versheje en fklad jelfhove ali verbove hoftte, verh te vrefja, mahu, bizhevja, flame ali rufhnje, de se perft skosi ne feje, sverh vse lepo s perftjo naj sagerneje. Tako narejeni skriti povodniki dershijo po 15 do 20 let, de se ne salesejo.

(Dalje sledi.)

Od shelésne zefte kaj.

Sa tifte, kteri fhe nizh kaj od nje ne vedo, ki je nifo vidili, tudi se ne po nji vosili.

Od shelésne zéfte in od shelésne zéfte flifhite vfak dan govoriti; prafhate tudi: Kadaj bo pa perfhla shelésna zéfta?

Nekteri bi to govorizo radi zlo sa kvante iméli, ko bi ne bili she vezhkrat vidili vse forte perprav sa take zefte fkosi nafho deshelo vositi, namrezh; fhin, kolef fkosi in fkosi shelésnih, in drugih zhudnih shelesnjín.

J, kjé pa je ta shelésna zéfta? vprafha eden ali drugi?

Ja ljubi moji! fvét je she poln shelésnih zéft; prafhajte le tiftih, ki jih je dofti med vami, ki fo fe po nji vosili; tode v nafhi krajnfki deshéli, tudi v Shtajerfkim in Korofhkim je fhe ni shelesne zefte; upamo pa, de jo bodo v kratkim naredili.

Ker nimate perloshnofti do shelesnih zéft priditi, fhe mánj, se po njih vositi, vam hozhemo nekoliko popifati in rasloshiti: kakfhna je shelesna zéfta in kakó fe po nji vosijo.

De je shelesna zéfta s shelesnimi platami polafhtana, bi snali fhe nekteri mifliti. Ni takó, shelesna zéfta ni nizh

drusiga, kakor dvé verfti na mózhne podpráge terdno per-bitih shelésnih fhin, toliko fhiroko vfah sébi, kolikor je sa velik vos shirjave potreba; po teh fhinah derzhijo vosovi sa tó na lafh narejeni. Vosne kolefa imajo okoli in okoli kroga fhtir perfte vifoke robze, de is fhin sderfniti nemorejo. Ker mora shelesna pot na ravnoft speljana biti, in se nefme kriviti; je vezh del od tal narejena, kmalo je vifhje, kmalo nishje, kakor fvét nanefe; tukaj je zhes globoke doline in grabnje, tam zhes potoke, in velike vodé vifoko podsidana ali možhno podftávljena; savoljo tega jo bomo v flovenfkim jesiku prihodnih shelesni kolovos, ali shelesni kolefnik imenovali, ravno tako moramo vosovam, ki po takih kolefnikih derzhijo, in vft perpravi, kar je k temu gré, nove imena dati, sato, ker fo vse te tudi nove rezhi, ki jih do sdaj nifmo posnali. De bodo bravzi teh noviz laglej saftopili, jim bomo vse le tó rasloshno dopovedali.

Kakfhna možh grosno tefhke vosove po tem kolovosu, kakor ptiza pod nebam, tako naglo podi? bote hotli vediti. Glejte zhudo, ogenj in voda, dve, ena drugi nar hujfhi foverashne rezhi fe se fkenile, in fklenene delate takó na zhudno vifho.

Vos, v kterim fta ogenj in voda zhudno napravljena, de ga ognjéna vrozhina in vodna fopariza podite, naj bo hlapon (Dampfwagen) imenovan. Drugi vosovi, ktere hlapon sa feboj vlezhe, nimajo v flovenfkim jesiku nizh posebniga iména. Hlapon ima perpravno narejeno pezhízo sa kurjavo, in kotel, v kterim je voda. Kuri se vezh del le s premogam (Steinkohlen), pa tudi s dervmi, kakor se té rezhi lofhe in zenejfhí v kraju dobivajo. Na pervim vosu, namrezh na hlaponu, ni nizh vezh ljudi, kakor kar jih je sa kurjavo in sa ftrshbo vosa potreba. Sa-nj je perpetih eden, dva, tri — tudi deset in fhe vezh drusih vosov, eden sa drugim, kteri fo sa voshnjo ljudi, ali pa sa voshnjo blaga napravljani; tode posebej, v eni voshnji se vosijo ljudjé in posebej v drugi voshnji vosijo pa vse forte blagá.

Taka voshnja s vosovami na hlapon perpetimi vkup naj bo vosovlak (Train) imenovana.

Vosovi sa ljudi fo lepo narejeni in fo salo napravljani, kakor je sa ftanove potreba; sunaj kozhije fo skosi in skosi shelesni; prvi fedeshi po njih, fo prav lepo ozirani in saperti, drugi in tretji fo ménj naravnani; pa tudi se sa perve fedeshe vezh plazhuje.

Vosovi sa blago fo napravljani, kakor je sa vfake bashe blagó potreba; drugazh mora biti narejena perprava vosov sa prepeljavati trume goveje shivine, kónj, prefhizhov in druge shivali. Takó vlézhé prvi vos hlapon zelo rajfhto vkup ftaknjenih vosov, in prepelje na enkrat do vezh fto perfhón *), ali pa do tri tashent zentov blaga.

Zel vosovlak pa tako naglo leti, de v eni uri fhtir, pet, fheft, do deset mil, ali fhe enkrat toliko ur preleti, fofebno, ker mu ni treba zhes hribe in okoli dolin se ovi-vati, ker je kolovos tako na ravnoft narejen, de kakor po dolsih mostovih zhes doline pelje; fkosi hribe pa mu je prekopano.

Glejte, kaj zhloveshka umnoft in saftopnoft perpraviti samore, — po sgorni Ameriki fo shelesni kolefniki zhes vse deshele rasprofteni, in tam nobena voda ni prefhiroka, nobena dolina ne pregloboka, noben hrib ne previfok, de bi se ne upali shelesniga kolovosa zhes nje narediti. Na Anglefhkim fo vse deshele s takimi kolovosi prekrishane.

*) Snano je, de fo Dunajzhani veselo ljudftvo in de se ob nedeljih in prasnkih radi po desheli raskropé. Sdaj, kar je ravno tifta shelésna zéfta, ktero bodo dalje tudi fkosi Shtajerfko in Krajnfko speljali, do mesta Glogniz narejena, ki je prav v lepim kraju, se Dunajzhani možhno po nji vosijo. Tako se jih je postavin pretezhene binkufhtne, prasnike lé — 36 tavshent in 39 oféb ali perfhón peljalo. Od 5 ure popoldné do pol enajftih svezhér, tadaj v pol fhefti uri se jih je binkufhtni podelik 12 tavsheut bres vse nefrezhe peljalo.

Vender, kako ogenj in voda takó veliko tesho sheneta, bi tudi radi vedili; tudi to se bo vam nekoliko dopovedati dalo:

Kaj ne, zhe poln lonez vode k ognju perstavite, se bo voda kmalo ogrela, in bo sa poredama gorkeje, de sazhne vreti; kadar voda vre, ne bo nje gorkota, zhe fhe hujfhi podkurite, nizh vifhje. Sakaj ne? bi snal kdo prafhati, sa to ne, ker se v tej hipi, ko voda savre, sazhne is kropa puh ali fopariza kaditi, ktera v saperti pofodi ofemnajftokrat toliko proftora imeti mora, kolikor ga voda fama sa se v pofodi ima, is ktere se puh kadi; tako je tadaj ozhitno, de se vfak miglej veliko vode v puh ali v hlap pogubi — ali de prav po kuhinjfko rezhemo, de se veliko vode vkuha. V sapertim kotlu, ki mora per vfaki mafhini biti, se puh ali vrozhi hlap od vréle vode naglo nabere in se po kotli sprofti; zhe proftora sadofti ne najde, in zhe se mu dufhek ne da, de bi vun puhnil, kotel rasnefe.

Ne posabite, kar je pred bilo rezheno, de vrozhi hlap, ko od vode iside, ofemnajftokrat toliko proftora hozhe imeti, kakor ga ima voda, od ktere se kadi!

Le ta puh ali hlap, kteri od vréle vode vedno fopani, je tifta mozh, ktera je per mafhinah takó modro fpeljana, de jih vertiti in poditi samore. To se pa tako godi: Vfaki kotel sa to mora is shelesa ali kupra mozhno in terdno fkovan biti, de fapodershi; kotel se napolne nekaj zhes polovizo s vodo, po drugim proftoru se hlap od vréle vode hitro rasprofti, in kotel tako napenja, de bi ga koj rasgnal, zhe bi ne bile zevi (Röhre) napeljane, po kterih vrozhi puh v dno hlapne pinje (Dampfcylinder) leti, ali mozhno vanje piha. Pinje fo s mozhniga mefingaftiga ali pa s shelesniga pleha narejene; sunaj fo na tanko okroshene in snotrej fkerbno ofkroshene, na obedveh konzih pa fo dobro saperte, de fapodershe. Na fredí pinje snotrej je kopito ali pah tako na tanko vdélano, de memo njega nizh fape ne u-ide. Na to kopito mozhno hlap ali fopariza, sdaj od ene, sdaj od druge strani pertifka, in ga po pinji gori in doli pahá. Per kotlu in per pinjah fo sahlopke ali pipe narejene, de dufhek dajejo. V tiftim migleju, kadar hlap od ene strani na kopito pertifne, in ga proti enimu konzuh pinje sashene, se dve sablopki odprete, de nekoliko hlapa is pinje odide, in de novi hlap is kotla pulne, kter na drugi strani kopito urno nasaj po pinji porine, ker je fkosi prvi pah na uni strani kopita nekaj prasniga proftora oftalo, kteriga puh sapolniti hiti; tako fopani kopito gori in doli po pinji, kakor fapa po shivi shivali. Na kopito je lepo okroshena fhtanga ali paliza perfhravbana, ktera fkosi gorejno dnó pinje tako napolnama tezhe, de memo nje nizh fape ne u-ide. Karkoli se sa to palizo natakne ali perpne, se mora gibati ali vertiti. Od le te palize ali roke naprej fo druge naredbe napravljene, kakor je sa vfako delo potreba; karkoli se ti roki podá, to ona vlezhe ali verti. Zhe je kolo sa vertiti, se perdene paliza na vinta kolefa in kolo se verti.

Tako fo naredbe povfod, kjer jih puh ali hlap shene; tako je per barkah na vodi, per malnih, per kovazhijah in kladvifhij, per fabrikah, in drusih delavnih napravah.

Per vfaki naredbi se velikoft in proftornoft hlapne mafhine ravná po meri velikofti teshe, bode naj sa vsdigovati, ali sa goniti; satorej morajo na to uzheni vfo naredbo tako na tanko srajtati in smeriti, de ni kje kaj pomankljiviga; ne sa laf ne fme nizh nafkrish priditi, zhe ne taka mafhina koj prav ne gre.

Tako je tudi per hlaponih na shelesnih kolovosih. Hlaponi imajo po fhtiri, pa tudi po fhest kolef, vezhdel fe dve kolef vifhji, kakor fo druge. Dve vifhji kolefi fe na podvos terdno narejene, in se obrazhate s podvosjo vred; na vfakim konzuh podvosi je vinta, in na-njo grede palize

is popred popifanij hlapnih pinj, in tako se morajo kola vertiti; druge manji kolefa tekó, kakor per navadnih voséh. Hitrej, zhe se vinte obrazhajo, toliko hitrej se vosi, to je, huje, zhe se pod kotlam podkuri, hitrejshi vos tezhe, in kar je sa-nj obefheniga.

Sa hlaponam je nar pred fhe drug vos perpet, v kterim sa kurjavo salogo in vodo sa perlivati feboj peljejo; na-nj naloshijo tudi nove saloge tam, kjer poftavajo.

Napravilo hlapona veljá po meri velikofti fhest tavshent do petnajft tavshent goldinarjov; temu se vodnik ali vishar da, de ga vodi, in de na permerno kurjavo pasi; ta mora biti pameten, tresen in zhujezh zhlovek; nefme prav nizh se sasabiti, in mora vedno zhuti, de se kaka nefrezha ne sgodi. Kdor se pervikrat po taki poti vosi, se mora zhuditi, zhe pomifli, de se ta shelesni konj ne vtrudi, in nikdar ne fpefha, de nozh in dan leti, in pelje, zhe ga le s ognjam in s vodo pridno pitajo.

Lefkoviz.

Povésti is Ljubljane.

(Zhefhpiljev fomenj v Ljubljani 14. kimovza) fe ne more ne dober ne slab imenovati in tudi bolji ni bil, kakor pofledni. Desheljfkijh isdelkov je bilo zlo malo viditi in shitna zena fe je tudi povikfhala savolj tega, ker savolj fufke ladje is Banata po Savi ne morejo; v Banatu je shito zenó in gotovo bo tudi pri naf ta zena odjenjala, de le vezh vode pride.

Kar fomenj sa shivino utizhe, se mora rezhi, de je kónj sopet veliko na prodaj bilo in tudi dobro fo se prodajali; pa lepiga plemenajih je bilo malo viditi, ker jih Lahi veliko na Lafhko slasti is Horvafhkiga, — mladih in starih — odshenó. — Vól je bilo mènj, kakor na zhrefhnjevim fómnu in kar jih je bilo, fo bili le krajnfki. Nar drasheljshi par vól je veljal 156 gl. Shtajarfkijh ni bilo zlo nizh.

Prehizhev je bilo okrog 150 glav horvafhkijh in okrog 50 fhtajarfkijh.

Sméf.

(Is deshele sa natif poflano.)

(Hyalá, komu hvala gre.) Nifo fame Krafhovke, kakor je v enim teh listov rezhéno, tako pridne, de plevejo njive, kjer je shito fejáno, ampak tudi marfktiere Krajnjize. Saj v éni nar lepshih strani Dolensfkiga je viditi, kako vfako leto plevejo pfhenizi in jezhdmenu fhe po dvakrat, ker fami fposnajo, de bi bres pletve veliko manj shita perdelali. Zhe ne delajo povfod na Krajnfkim tega, fi lahko v tem tukej fhe bolj blifhij isgléd vsamejo.

P. H.

Urno, kaj je noviga?

(Kmetiza zhveterzhke porodi). Na Ogerfkim v Tolnajfki ftefizi je kmetiza v tergu Bata 4 fantizhke porodila. Mati in otrozhizhki fo sdravi.

Shitni kup.	U Ljubljani		U Krajnu	
	23. kimovza.		18. kimovza.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
1 mirnik Pfhenize domazhe	1	24	1	30
1 " " banafhke	1	25	1	25
1 " Turfhize . . .	—	—	1	12
1 " Sorfhize . . .	—	—	1	10
1 " Ershi . . .	1	7	1	12
1 " Jezhdmena . . .	—	56	—	58
1 " Profá . . .	—	57	1	2
1 " Ajde . . .	—	—	1	6
1 " Ovfa . . .	—	37	—	40